

FIIA 20/2016

COMMENT

Wolfgang Mühlberger
Ulkopoliittinen instituutti

Ei sodan loppua Syyriassa: miksi aselevot ovat kelvottomia ja rauhanneuvottelut haasteellisia

Syyskuun aselepo Syyriassa loppui viikossa. Osapuolet aloittivat pommitukset, eikä tulitaukoa jatkettu tai lujitettu poliittisilla neuvotteluilla. Tulitauot ovat hyödyttömiä ja rauhanneuvottelut mahdottomia, jos osapuolet vain sopivat yksityiskohdista mutta eivät voi tai halua pitää sovitusta kiinni.

Syyrian tämän vuoden toisen tulitauon epäonnistuminen on oire konfliktin perimmäisestä luonteesta ja dynamiikasta. Ulkopuoliset toimijat eivät kykene sopimaan yhteisestä visiosta konfliktin ratkaisemiseksi, eivätkä lukuisat paikalliset asejoukot ja edustajat halua luopua taisteluasemistaan eivätkä taktisista koalitiotaan, kun sotimisen vaihtoehtona on epävarma poliittinen siirtymävaihe. Sillä välin Syyrian hallitus tarrautuu piittaamattomasti valtaan.

Aselevon keskeiset neuvottelijat syyttelevät toisiaan sopimuksen noudattamatta jättämisestä. Syytökset perustuvat kahteen tapaukseen: Yhdysvaltain ilmaiskuun Syyrian armeijan aseisiin Eufratjoen laaksossa ja Venäjän väitettyyn avustuskuljetuksen pommitukseen Aleppon kaupungin lähellä. Viemällä vihanpitonsa taistelulentiltä YK:n turvallisuusneuvostoon Yhdysvallat ja Venäjä kärjistävät konfliktia, vähentävät diplomaattisen ratkaisun mahdollisuuksia ja lisäävät jännitteitä valmiiksi jäätävässä kansainvälisessä ilmapiirissä.

Tulitaukosopimuksesta voidaan hyvällä tahdollakin todeta vain, että se epäonnistui täydellisesti. Vähäisen keskinäisen luottamuksen tuhoosi ennen kaikkea se, että sopimuksen neuvottelijat pommittivat

sotilas- ja siviilikohteita. Tästä syystä sopimuksessa hahmotellusta Yhdysvaltain ja Venäjän sotilaallisen yhteistyön laajentamisesta on tullut kaukainen haave.

Tulitaukoa horjuttivat myös toimijat, joihin ulkovalloilla ei ole vaikutusvaltaa tai jotka eivät välitä tekojensa hinnasta. Osa Syyrian suurista aseellisista ryhmittymistä ei osallistunut tulitaukoon. Ryhmillä on hallussaan suuria alueita, ja ne käyvät kaupunkisotaa taajaan asutuilla seuduilla.

Lisäksi sekä Syyrian hallitus että jihadistijoukot estivät avustuskuljetusten pääsyn vallatuille tai taistelujen jalkoihin jääneille alueille. Humanitaarinen apu oli yksi aselevon perusteluista. Jihadisteja ei myöskään voida erottaa ei-jihadistisista joukoista yhden viikon aikana, etenkin kun ei-jihadistisille joukoille ei ole tarjolla varteenotettavia vaihtoehtoja.

Aselevon epäonnistumisella on kahtalaisia seurauksia. Ensinnäkin se on johtanut pidäkkeettömään väkivaltaan, kuten Syyrian hallituksen täysimittaiseen hyökkäykseen Aleppon kaupunkiin. Uudelleen leimahtanut taistelu Alepposta osoittaa, että konfliktin osapuolet haluavat keskittyä aseelliseen taisteluun eivätkä halua etsiä kompromissiratkaisua.

Toiseksi sodan yltyminen pirstaloi Syyrian alueellisia rakenteita. Kun konflikti jatkuu, sotapäälliköt saavat lisää valtaa, sunnalaiset asejoukot tiivistävät rivejään, ja eri alueelliset toimijat sekoittuvat keskenään. Jopa hallituksen alueilla valta on valunut lukemattomille nurkkakuntaisille toimijoille. Tämä on repinyt hajalle Syyrian valtion yhtenäisyyden. Kun väkivalta jatkuu ja syyrialaiset ovat hengenvaarassa, pirstaloituminen pahenee. On vaikea nähdä, miten kaikki eri toimijat voitaisiin konfliktin jälkeisessä tilanteessa yhdistää yhden valtion vallan alle.

Yhdysvallat tukee Syyriassa osaa aseellisesta oppositiosta ja vaatii, että presidentti Bašar al-Assad luopuu vallasta. Venäjä tukee aseellisesti Syyrian hallitusta, ja Iranilla ja Venäjällä on Syyriassa yhteisiä intressejä. Siksi yhteistä näkemystä voidaan etsiä vain al-Assadin asemaa koskevasta kysymyksestä.

Kummankin valtapelurin tulee välittömästi palata neuvottelupöytään etsimään myönnytyksille perustuvaa kompromissiratkaisua. Nyt ne vain hämmentävät konfliktia yrittämällä turvata oman poliittisen vaikutusvaltansa jatkumisen Syyriassa.

Yhdysvaltain Venäjälle kohdistamat uhkaukset eivät kuitenkaan toimi. Syyrian sota on nostanut

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

Venäjän asemaa kansainvälisessä politiikassa. Tämä on asettanut nau-runalaiseksi Yhdysvaltain presidentti Barack Obaman kommentit Venäjän alueellisesta asemasta. Mutta pitääkseen saavuttamansa valta-aseman Venäjän on pysyttävä Syyriassa. Tässä mielessä Venäjä on jumissa. Ulospääsyä Syyriasta ei ole ennen kuin Venäjä on valmis luopumaan geopoliittisista valtapyrkimyksistään tai joutuu vetäytymään taloudellista syistä.

Käytännössä sama pätee kaikkiin Syyrian hallituksen liittolaisiin, myös Iraniin ja Hizbollahiin. Niiden sotkeutuminen Syyrian sotaan palvelee al-Assadin hallintoa. Liittolaisten mahdollisuudet painostaa al-Assadia ovat rajalliset.

Silti asenteet al-Assadia kohtaan voivat muuttua vain Venäjän tai Iranin aloitteesta. Siksi Yhdysvaltain on suostuttava joihinkin niiden vaatimuksista. Ensimmäinen askel olisi se, että Yhdysvallat jättäisi salafijihadistit, kuten Mohammed Alloushin johtaman Jaysh al-Islam-ryhmittymän, pois aseellisia oppositioryhmiä edustavasta Supreme Negotiation Committee -yhteenliittymästä. Tämä kannustaisi Syyrian hallintoa palaamaan Genevessä sovittuun rauhanneuvottelumalliin. Yleisesti ottaen vähintään sunnalaiset äärijärjestöt pitäisi jättää pois poliittisista

neuvotteluista. Syyrian sunnalaisen enemmistön pitäisi saada edustuksensa poliittisiin neuvotteluihin demografisen painoarvonsa mukaisesti sen sijaan, että jihadistiryhmät väittävät edustavansa enemmistön kantoja. Siinä missä Venäjän tulee painostaa al-Assadia neuvotteluihin ja kompromisseihin, Yhdysvaltain on käytettävä vaikutusvaltaansa alueellisiin liittolaisiinsa, jotta nämä lopettavat tukensa kovan linjan jihadistiryhmille.

Sodan osapuolten huomio on nyt Aleppon kaupungin symbolisessa ja strategisessa merkityksessä. Kaikesta huolimatta oletettavaa on, että poliittista ratkaisua tuskin etsitään uudelleen ennen kuin Yhdysvaltain uusi hallinto on paikallaan.